

'Ankara müşterisi'

HASAN BÜLENT
KAHRAMAN

İstanbul emlak piyasasında, bana göre kentsizlik ve uygarsızlık ortamında böyle nitelendirilmen-

ze yol açan sorular gerçekten çok masum ve doğal. Eğer size gösterilen, neredeyse bir yarın başında bulunan konuta varmak için çıkmanız gerek yüzden fazla basamağı, dehşetle, burası mı diye işaret ediyorsanız, 'manzaralı' olduğu söylenen katın yedinci katta bulunduğunu görüp inşaatın kaçak olup olmadığına merak sarıyorsanız, altıncı kattaki bir daireye çıkmak için asansör olup olmadığını soruyorsanız, su kesildiğini bildiğiniz bir semtte hidrofor var mı diye etrafa bakınıyorsanız siz, 'Ankara müşterisi'siniz. Bu, kül yutmayacağınız, asgari konfor şartlarını ve düzeni arayacağınız, 'ürküntü yaratan' müşteri anlamına gelen bir saptama. Bunu öğrendim.

Ama şunu da öğrendim. İstanbul'da bırakın gecekondu semtlerini, 'lüks' denilen semtlerde bile içinde yaşanacak bir ev bulmak olanaksız denecek kadar güç. Bütün İstanbul evleri manzara görür ve görmez diye ikiye ayrılmış durumda. Söz konusu edilen manzara da öyle insanın aklını başından alan ve karşılığında her şeye razı olacağınız bir şey değil. (O manzarayla 'iyi' bir evin kesişmesi 3-4 bin dolar ve üstü demek.) Basit, antenler arasında görülen bir kırık deniz. Ama ne ölçüde olursa olsun eğer bir 'manzara' söz konusuysa evin uygarlıkla, konforla ilgili yanları hakkında soru sorma şansınız yok. Karanlık, gün yüzü görmez, rutubetli odalar ve daha neler neler. Tabii, gürültü, park gibi sorunları, yanına yaklaşılmaz kiralari bir yana bırakıyoruz. Dolayısıyla 'manzara'nın bir estetik kaygı değil, salt bir statü sorunu olduğu, bir dostumun deyişiyle 'görmemişlik' zorlaması olduğu açık.

O zaman insan büyük bir bölüm 'yerleşik İstanbullunun neden Boğaz'ı, 'manzara'yı terk ettiğini anlıyor. Gene aynı şekilde niçin birçok insanın 'site' denilen iç avlulara çekildiğini de görüyorsunuz. Evleri belli bir 'konfor' mantığına göre inşa edilmiş, altyapı sorununun çözüldüğü mekânlar burası. Ayrıca sessiz. O zaman da bir tür intikam duygusuyla ve hem farklılığı vurgulamak, hem de yalıtılmışlık, farklılık hissini güçlendirmek için bu sitelerin kapısına dikilmişlik ve iğretlik, yapaylık duygusu uyandıran 'güvenlik'leri anlıyorsunuz.

Türkiye'de burjuvazi geliyor; başka bir gerçeğimiz de yok zaten. Ne var ki, burjuvazinin yerleşik bir kent kültürünü ürettiği henüz söylenemez. Onu geleneksel burjuvazi biliyordu. Evini ona göre kurup yaşıyordu. Ev, evdi. 'Apartman daresi' de geleneksel evin bir dönüştürümüydü. Şimdi, Gümüşsuyu, Teşvikiye, Nişantaşı, Cihangir gibi, yerleşik burjuvazinin yaşadığı mekânlarda karşınıza çıkan evler bu gerçeği çok iyi gösteriyor. Geniş, yüksek tavanlı, her türlü müstemilatı ve yaşama özelliği, özel yaşam hassasiyetleri düşünülerek tasarlanmış, kurulmuş yapılar bunlar. Eskiliklerinin ve bakımsızlıklarının dışında tek kusurları yok. Ama yeni ve pahalı siteler için bile bunu söylemek çok güç. O evlerin geleneksel sistemi gözetmeyeceği belli. Peki, 'çağdaşlığı' yansıtan yanları var mı? Var: 'Amerikan (açık) mutfak' ve 'merkezi klima'(!). 'Göçebelik, görmemişlik, taklitçilik' üçlüsünün bir yansıması bu evler. Ankaralılık da o zaman yerleşiklik, asgari fakat vazgeçilmez konfor, kısıtlamalarına karşın medeniyet anlamında kent demek. Bu, Ankara'da ortalamanın elde ettiği unsurdur; İstanbul'da bunlar yok, olana ulaşmak için de avuç avuç para dökmek gerek.

O zaman anlıyorsunuz bir ülkede mimarlığın, kent tasarımcılığının ve yerleşik kültürün ne demek olduğunu. Mesele, zengin malı ve züğürdün çenesi değil, kısacası.